

Kraftsamling för det svenska Östersjöfisket

Det svenska Östersjöfisket befinner sig i en kritisk situation. Torskfisket, som utgör ryggraden i det Östersjöbaserade fisket, har de senaste åren brottats med stora ekonomiska problem. Under det senaste året har krisen fördjupats ytterligare och omfattar i allt högre grad även större fiskefartyg utöver det mer småskaliga och kustnära fisket.

Följden har blivit att mängden aktiva båtar har minskat, några har lagts vid kaj medan fiskaren har sökt sin försörjning i land, och andra har gått i konkurs. Samtidigt förbereds nationella regleringar (om landningsskyldighet och överförbara fiskelicenser) som riskerar att ha dramatiska lokala effekter på Östersjöfisket. I Danmark har motsvarande regleringar redan införts, med följderna att ett drygt 40-tal fiskehamnar har dött ut, vilket skapat stora negativa socioekonomiska konsekvenser för kustsamhällena. Där liksom här utgör fisket ett kulturellt arv, en arbetsgivare och en attraktivitetsfaktor som är nära sam-

mankopplat med kustsamhällenas välmående och utveckling.

För att möta denna situation, har Simrishamns kommun utarbetat en fiskepolicy i samarbete med de lokala yrkesfiskarna och berednings- liksom övrig hamnindustri och med stöd från myndigheter och forskning. Målet är att bevara det lokala, mångsidiga fisket i Simrishamn. Utgångspunkten är given, ett fiske som bedrivs inom ramarna för fiskbestånd i balans och en god miljö i Östersjön. Ett stärkt lokalt fiske, som i högre grad jagar kvalitet istället för kvantitet, är en nyckelfråga för ett ekologiskt hållbart Östersjöfiske. Policyn, som antogs av Simrishamns kommunfullmäktige i augusti, styrs av ambitionen att utveckla ett fiske här som är ekologiskt men också ekonomiskt och socialt hållbart och genererar en större samhällsnytta än idag.

Under hösten har policyn och Simrishamns lokala arbete väckt stort intresse runtom i

Forts. sid 2

Marint centrum firar 5 år med fulla lokaler

I höst är det fem år sedan Marint centrum invigdes av dåvarande landshövding Göran Tunhammar och regeringens havsmiljöambassadör Gabriella Lindholm. Lagom till årsdagen är den etappvisa utbyggnaden av Marint centrum färdig och det är fullt i huset. Sist in är, som vi tidigare berättat, kommunens gymnasium Nova Academy. På tredje våningen renoverades i våras ett kombinerat

labb och klassrum för det nya naturvetenskapliga programmet Nova Science och inom kort färdigställs en föreläsningssal, som kommer att samutnyttjas av Nova och Marint centrum. Just nu pågår också en upprustning av den stora konferenslokalen Skeppet, som från 1 november övergår i privat regi då Maritim AB tillsammans med Fritid Österlen AB övertar driften av konferensverksamheten.

Forts. sid 2

Hemmahamnen – en succé **Sid 3**

Årets säsong med kajförsäljning av färsk fisk i Hemmahamnen nedanför Marint centrum avslutades i början av september och kan summeras som den starkaste säsongen hittills.

Aktion mot skräp i havet **Sid 4**

Europaparlamentariker på besök **Sid 4**

Projektansökan om övergödning **Sid 5**

Nytt underlag till havsplanering **Sid 5**

Ansvarig utgivare:
Diana Olsson
0414-81 91 02

Redaktör:
Madeleine Lundin
0414-81 91 24

Kraftsamling för Östersjöfisket... forts.

landet, bl a hos flera länsstyrelser, andra kustkommuner och inom myndigheterna. Vi arbetar nu intensivt med att diskutera dessa frågor med berörda myndigheter, departement och riksdagen. Vi har också bjudit in Naturskyddsföreningen till dialog om våra gemensamma intressen på detta område. Kommunen har även bjudit landsbygdsminister Sven-Erik Bucht (S) till överläggningar i Simrishamn om Östersjöfisket. Samtidigt deltar vi löpande i arbetet vid Jordbruksverket med att utforma en nationell utvecklingsstrategi för Sveriges yrkesfiske.

I slutet av november arrangeras en konferens på Marint centrum, med Länsstyrelsen i Skåne och Lunds universitet som medarrangörer. Konferensen riktar sig till en bred publik och inbjudan går till länsstyrelser, fiskeintresserade kommuner, lokal- och riksdagspolitiker, berörda NGO:s, departement och myndigheter. Syftet är att diskutera hur Sverige med fokus på Östersjöregionen ser på yrkesfisket i framtiden. Hur förhåller sig ekologi, ekonomi och socioekonomi till varandra? Kan en starkare socioekonomisk inriktning garantera bättre måluppfyllelse av ekologiska mål? Vi menar att Sverige behöver en fiskeripolitik som försäkras utvecklingsmöjligheter i alla delar av landet.

Marint centrum 5 år... forts.

Novas nya naturvetenskapliga program och dess placering på Marint centrum är en viktig milstaple i verksamhetens utveckling och en ambition som varit uttalad sedan dag ett har äntligen blivit verklighet. Redan surrar tankar och idéer om hur vi kan ha glädje och nytta av varandra, hur vi kan samarbeta inom projekt, marin miljöövervakning, föreläsningar med mera. I september bjöd eleverna in alla hyresgäster på Marint centrum till ett mingel, då vi fick många nyfikna frågor och fortsatta kontakter mellan företag i huset och gymnasiet planerades in.

Under november och december kommer vi att bjuda eleverna på korta föreläsningar om de havsmiljöfrågor som vi arbetar med i huset just nu. Nästa termin kommer vi sedan att gå mer på djupet med ekosystemet i Östersjön, kopplingarna mellan hav och land och hur vi som lever och verkar runt Östersjön påverkar havet.

Hemmahamnen – en succé med långtgående effekter

Årets säsong med kajförsäljning av färsk fisk i Hemmahamnen nedanför Marint centrum avslutades i början av september och kan summeras som den starkaste säsongen hittills. Verksamheten har bedrivits i fyra år, med syfte att utveckla fisket och skapa en livskraftig och attraktiv hamn i Simrishamn, genom att tillhandahålla en mötesplats som återetablerar och stärker kontakten mellan samhället och fisket samt skapa en ny marknad och öka lönsamheten i kustfisket. Inledningsvis drevs projektet av Sydkustens fiskeområde, men på senare år har kommunen genom Marint centrum övertagit rollen som huvudman.

Försäljningen har bestått av främst torsk, skrubba (skrubbskädda) och piggvar. Vid sidan av den klassiska torsken och den lite mer sällsynta och således exklusiva piggvaren, har efterfrågan på skrubba varit mycket

hög, till skillnad från på den traditionella konsumentmarknaden. I kajförsäljningen är skrubban lika eftertraktad som torsken, ibland till och med mer eftertraktad. Detta visar tydligt att det finns en efterfrågan efter en outnyttjad lokal fiskeresurs, vars ökade nyttjande skulle leda till ett bredare fördelat fisketryck och därmed bidra till ett mer hållbart fiske.

Idag är Hemmahamnen etablerad som en fysisk marknads- och mötesplats i likhet med salutorget och kundunderlaget har ökat stadigt sedan starten. Som en direkt följd av projektet har hamnens och fiskets roll som en naturlig och viktig del av Simrishamns identitet, attraktivitet och näringsliv tydliggjorts i kommunens nya översiktsplan, där man även lyfter fram en vision om en ny marknadsplats i anslutning till hamnen där kunderna kan handla allt från lokalt fångad fisk till andra närproducerade livsmedel samt konst och hantverk från lokala producenter. Vid sidan av den verkliga handeln och de mänskliga mötena som sker vid kajen, har Hemmahamnen fått ett mycket stort genomslag i sociala medier, där rekordet från i somras för ett inlägg om fiskförsäljning var att det på bara några timmar nådde närmare 3000 personer. Projektet har också uppmärksammats internationellt. Tidigare i år valde EU-kommissionen bland 10 000 projekt ut Hemmahamnen som ett av 40 projektet att visas i Bryssel på utställningen Sailing Toward 2020 med följande motivering: "Home Harbor! A successful project that has helped local fishermen to regain their voice." Hemmahamnen har också bidragit till utökat samarbete mellan Marint centrum och Lunds universitet genom att fungera som "laboratorium" och fallstudie för forskning rörande fiskets socioekonomiska dimensioner, med flera publikationer, rapporter och även läroböcker som följd.

Vad som började som ett till synes litet initiativ med endast två små deltagande fiskebåtar (<8 m) har vuxit till mycket mer än bara kajförsäljning. Hemmahamnen har blivit en naturlig mötesplats för turister, sommarboende och lokalbefolkning, som har hjälpt till att visualisera ett alternativ till dagens globaliserade fiskmarknad med dess negativa miljökonsekvenser och klimatpåverkan, skapa en kvalitetsmedvetenhet hos kunden och en insikt om miljövänligt fiske. Det har genom åren tydligt framkommit att kombinationen av mötet med yrkesfiskaren samt möjligheten att köpa färsk nyfångad fisk uppskattas oerhört. Naturlig spårbarhet, fisk av hög kvalitet och återkommande mänsklig kontakt mellan kunden och leverantören garanterar en fast utvecklingsgrund för uppbyggnad av en lokal fiskmarknad. Med detta börjar det lokala fisket att återta den synliga och framstående position som det traditionellt haft i Simrishamn. Sammantaget har Hemmahamnen lagt grunden för en utveckling av ett fiske i Simrishamn som är både ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart och genererar en större samhällsnytta och positiva socioekonomiska effekter för vår kommun och stad. Inom kort färdigställs en rapport som summerar resultatet av de fyra gångna åren, den kommer att finnas tillgänglig på Marint centrumets hemsida.

Linnéa Engström

Europaparlamentariker på besök

I början av september besökte europaparlamentariker Linnéa Engström (MP) Marint centrum, för att diskutera fisket med representanter från kommunen och fisket. Engström är vice ordförande i parlamentets fiskeutskott, som just nu förhandlar den nya förvaltningsplanen för Östersjön med kommissionen och rådet. Det blev ett värdefullt utbyte av kunskap mellan mötesdeltagarna och Engström berömde kommunen för dess engagemang för sitt fiske och sin hamn. Samma dag arrangerade vi ett välbesökt möte för allmänheten, under rubriken "Hur mår vårt känsliga innanhav och vad gör politikerna?". Medarrangörer var Europa Direkt och Sparbanken Syd.

Projektansökan med fokus på övergödning

Foto: Johan Persson, Aqualund

Simrishamns kommun har tillsammans med några samarbetskommuner inom Östersjöinitiativet och IVL Svenska Miljöinstitutet nyligen lämnat in en ansökan till EU-kommissionens miljöfond LIFE. Projektet, EUTROBALT - Coordinated innovative sustainable measures addressing eutrophication in the Baltic Sea, har som övergripande syfte att identifiera och generera kostnadseffektiva lokala åtgärder som motverkar övergödningen i Östersjön. Arbetet kommer att bedrivas utifrån tre perspektiv; ekologiska aspekter, kommunal havsplanering samt maritim näringslivsstrategi. Sammanlagt beräknas projektet leda till upptag och minskade utsläpp av fosfor med 11 ton/år och kväve med 54 ton/år, vilket kan jämföras med det svenska betinget till 2016 om 290 ton fosfor och 21 000 ton kväve.

TVå delprojekt är förlagda till Simrishamn. Det första handlar om att skörda snabbväxande friflytande fintrådiga alger i Hanöbukten. Bakgrunden är att den ökade näringstillförseln till Östersjön på senare år har lett till en ökning av mängden rödalger i Hanöbukten, som i perioder skapar friflytande tjocka algmattor som orsakar problem med a) minskad ljusstillgång till ålgräsängarna, vilket bl a stör reproduktionsmöjligheterna, b) periodvis syrebrist vid botten med döda havsbottenar som följd samt c) fastnar i fiskeredskap, vilket leder till uteblivet fiske och kostsamt rensningsarbete. Algskörden till havs beräknas leda till att kväve och fosfor förs från havet, vilket resulterar i minskad övergödning, förbättrar förutsättningarna för en syrerikare havsbotten och skapar förutsättningar för en hållbar återetablering av torsk i Hanöbukten. Ambitionen är att den skördade algmassan ska användas för biogasframställning. Teknik- och redskapsutveckling är en central del i projektet, utgångspunkten kommer att vara fisketrålen, som i grunden lämpar sig väl för ändamålet. Det andra delprojektet i Simrishamn leds av IVL och handlar om att utvärdera effektiviteten av en reningsanläggning som installeras på Simrishamns reningsverk inom ramarna för ett annat projekt om morgondagens kommunala vattenrening, som bl a inbegriper rening av läkemedelsrester. Om projektet beviljas, startar det 1 juli 2016 och avslutas 30 juni 2021, den totala budgeten är på knapp 4 miljoner Euro.

Aktion mot skräp i havet

I september bjöd Marint centrum tillsammans med Skillinge leje och Österlens naturskyddsförening in till ett arrangemang i Skillinge, för att uppmärksamma och bidra till att åtgärda problemet med marin nedskräpning. Dagen inleddes med en strandstädning, som samlade ett knappt fyrtiotal personer som trotsade den hårda blåsten. Därefter följde ett seminarium med föredrag om förlorade fiskeredskap, spökgarnsdragning, hur marint avfall uppstår och vad det består av samt olika metoder att mäta och åtgärda skräp i havet. Tanken var att dagen också skulle innehålla dragningar efter spökgarn, men dessa blåste inne och genomförs istället under oktober. Arrangemanget och dragningarna av yrkesfiskare har möjliggjorts genom en donation från Nordic Sea Winery och auktionen från deras Konstevent 2015.

Underlag till havsplanering och åtgärder i Hanöbukten

Kommunerna ansvarar för planering av mark- och vattenanvändning inom kommunens gränser och för kustkommunernas del omfattas också havet ut till territorialgränsen. Simrishamns kommun har under 2015 inlett det operativa arbetet med översiktsplanering till havs medan Kristianstads kommun inledde sitt arbete redan 2014.

Marint centrum och Kommunförbundet Skåne genomförde förra året en forskningscirkel om kommunal havsplanering, där kommuner, Länsstyrelsen, Region Skåne, Havs- och vattenmyndigheten och forskare deltog. Slutsatserna från forskningscirkeln, som finns publicerade i en rapport via Kommunförbundet, var att det behövs mer underlag, både biologiskt och geologiskt, för att uppnå god havsplanering, liksom att samverkan över kommungränser är viktig, liksom samverkan mellan akademi och samhälle.

Tillsammans med Kristianstads vattenrike och Lunds universitet, planerar Marint centrum nu ett projekt för att utföra inventeringar och undersökningar i Hanöbukten, främst med avseende på sjögräsängar, blåstång och sågtång. Resultaten skall ge bättre kunskap om de grunda bottenområdena i Hanöbukten, kunskap som kan ligga till grund för kommunernas havsplanering och en god framtida förvaltning av området. En ansökan har gjorts till Region Skånes miljövårdsfond, om ett projekt med en budget på sammanlagt 600 000 kr, som ska löpa under perioden 1 februari 2016 – 28 februari 2017. Besked om projektet blivit beviljat väntas i november.

